

# Collegial=Lidende

for

Danmark og Norge.

---

Med Kongeligt allernaadigst Privilegium.

---

No. 46. Den 12 November 1803.

Trykt i Kjøbenhavn hos Direktør Johan Frederik Schulz.

Undertegnede ere Redaktører, Forlæggere og Udgivere af  
denne Tidende:

Christian Knudsen. Peter Johan Monrad.  
Statsraader og Deputerede i det danske Cancellie.

---

## Blandede Efterretninger.

Ved allernaadigst Resolution af 11te d. M. er den hidtil værende Skatkammer-Direction aldeles ophævet, og derimod anordnet en Administration til at overtage Bestyrelsen af den ved Forordningen af 21de s. M. oprettede nye Skatkammer-Fond. Til Medlemmer af denne Administration ere udnævnte: Justitsraad N. Grønland, Rammerraad og Committeret i General-Toldkammeret, J. P. Rosenstand Goische, og Rammerraad M. C. Claesen.

I Anledning af en Skrivelse fra Chefen for det borge-  
lige Artillerie i Kjøbenhavn, Major Boje Junge,

an-

angaaende Bestemmelsen af den Kjendelse, hvilken de Personer, som tage Borgerkab paa visse i den kongelige Resolution af 29 April d. A. benævnte Næringsveie, og som skulle henvises til det borgerlige Artillerie, have at erlægge, har det danske Cancellie, under 5te d. M., tilskrevet Kjøbenhavns Magistrat, at ovenmældte Kjendelse, i Analogie af Forordningen af 21de Marts 1800, §. 19, og Søe-Enroullerings-Forordningen af 8 Januar 1802, bliver at bestemme til det Halve af den hele Udgift, som en anden i lige Tilfælde havde at erlægge for Borgerkab, det stemplede Papiir alene undtagen.

---

I Anledning af en indkommen Ansøgning fra en Almuensmand, om Tilladelse at maatte indføre slagtet Kjød til Warde, har det danske Cancellie, under 5te d. M., tilskrevet Stiftamtmanden over Ribe Stift, at det ikke kan forbydes Supplicanten eller Bønderne i Almindelighed, om Torvedagene at indføre til Udsalg slagtet Kjød der til Byen, hvor intet af Kongen autoriseret Slagterlaug er.

---

Udtog af en Skrivelse fra Overbergamts-Assessor J. Esmarck, paa Kongsberg.

Angaaende Norges geognostiske Betsaaffenhed er det mærkværdigt, at jeg hidindtil ikke har fundet mindste

mindste Spor af Fløtsbjerger i det søndensfjeldste af Norge, som jeg har bereist i adskillige Directioner, undtagen den vestlige Deel af Landet, som jeg endnu ei kjender: noget Gipsmeel har jeg vel erholdt fra Guldbrandsdalen, som kunde give Formodning om Gips, eller Steensalt-Bjerger; men Omstændighederne ved dette Gipsmeel, hvorledes det findes, kjender jeg ikke; hvilket jeg dog skal undersøge, naar jeg saaer Leilighed til at reise igjennem denne Dal endnu engang. De oprindelige Bjerger ere derimod de hyppigste i denne Deel af Norge, og af disse synes Glimmerfiserne at være meest udbredte, og tillige den Bjergart, som fører de fleste Ertser. Røraas og Foldals Kobberværkers Gruber, og formodentlig de øvrige nordensfjeldske Kobberværkers Gruber, bygges i Glimmerfiser, som nærmer sig meget til den oprindelige Leerfiser, ligeledes det indskillede Jells Kobberværk i Guldbrandsdalen. Ved Eidsvold have Guldgruberne været drevne i Glimmerfiser, og det der værende ubetydelige Lysøe Kobberværk drives i Glimmerfiser; alle Kobbergruberne i Nummedal have ligeledes været drevne i Glimmerfiser. Hakkedals Jernværksgruber drives i Glimmerfiser, og efter de Efterretninger, som jeg har kunnet indhente om de vesterlandske Jernmalme, saa bryde de alle i den samme Bjergart, og, efter hvad jeg har seet og erfaret, bryde alle disse Ertser og Malme paa Leter deri, og slet ingen paa Gange.

Granit findes vel paa adskillige Steder; men det er ikke bekjendt, at der skulde forekomme nogen Slags Ertsen i den.

Overgangsbjergene indtage ogsaa en betydelig Strækning i denne Deel af Norge. De udgjøre Forbjergene til Dovre-Fjeld op igjennem Østerdalen og Guldbrandsdalen; hvilken sidste Dal er næsten overalt ligesom udsøret eller beklædt med dette Slags Bjerge. Ertsen, som man saa hyppigt i andre Lande finder i disse Bjerge, er her ikke, undtagen nogle Jernmalme, som dog for det meste ere blandede med Svovelsis, og give derfor et flet Jern, samt noget lidet Blye med sølvholdig Blende, og lidet Kobber, der har været brudt (efter al Anseende med stort Zubus) ved Konnerud, Bærket ved Drammen og i den senere Tid paa Hadeland paa smalle Gange, der strax affjæres saavel i Dybet, som efter Gangenes Strygende. Jernmalmene i dette Slags Bjerge bryde ellers paa Veier, f. Ex. i Sejringen under Eidsvolds Jernværk. De lavere Egne af Hedemarken, Toten, Hakkedalen, Hadeland, Ringerige, Modum, Eger, Sandsværd og Egnen ved Christiania, bestaae alle af Overgangsbjerge. Nytten, som man drager af Bjergarterne, er ubetydelig. I Guldbrandsdalen og Østerdalen bruger man Grydestenen til at udjire og beklæde Jldstederne med, og noget lidet til Raagekar. Den oprindelige Kalksteen ved Gillebek bruges som Marmor; men

men, da denne Kalksteen har en Mængde indsprenget Svovelskis, saa forvittrer den let, og dier altsaa ei til Monumenter, som skulde staae i Lusten og være varige; hvilket sees af Marmorstøtten ved Christians søndre Stull, som staaer bristefærdig.

Glimmerkiferne med Granater bruges til Qværnestene, og her kjænder man ingen andre Qværnestene, undtagen den rhinlandske, som kun lidet anvendes.

Naar Glimmerkiferen, foruden Granater, holder nogle Strata eller Lag af Qvarts, hvori Granaterne sidde faste, da afgiver den en meget god Qværnesteen; men, bestaaer Qværnesteenen blot af Glimmer med indvorne Granater, som desværre ofte er Tilfældet, da rives Granaterne let løs under Brugen, ruinerer Stenen om en kort Tid, da de knuses til Meel og blandes med Brødmelet. Da Qværnesteenene ere meget dyre, saa tabe Møllebrugere, der blot leve af deres Møllebrug, meget af deres Belfærd ved saadanne flette Qværnestene. Det eneste Sted, hvor man bryder Qværnestene, er paa Selboe i Trondhjems Stift. Disse Qværnestene skjæres ved at komme noget Gruus eller grovt Sand paa Qværnen, og lade den løbe omkring dermed, hvorved noget af Glimmeren løsriveres, og Granaterne, som vare skjulte af Glimmeren, blive derved blottede, og Stenen skjærpes.

Jeg har søgt at raade Boed paa denne Maael af gode Qvarnestene, ved at foreslaae en anden Steenart, som jeg i det følgende skal tale om.

Al Overgangshjergarterne bruges, som bekjendt, paa adskillige Steder, Overgangskalkstene til at brænde Kalk af; den sorte bituminose Leerfiser med Evolvit til Allunfiser. En anden Overgangs Leerfiser, som ingen Bitumen holder, har jeg seet at blive brugt til Tagfiser i Guldbandsbælen. Endnu gives der en stor Mængde Overgangs-Sandstene her i Landet, som slet ikke bruges, undtagen den Sandsteen, som brydes paa Ringsager ved Gaarden Narud, der bruges til grove Slibesteen, og noget lidet deraf har jeg seet at bruges som Støllsteen ved Eidsvolds Jernværk.

En overmaade fin Sandsteen fandt jeg paa Gaarden Høibyes Grund paa Ringsager paa Hedemarken, som afgiver en fortræffelig Hvassesteen for finere, skjærende Instrumenter, efter de Forsøg, som jeg deels selv, deels siden ved andre, har anstillet dermed. Sørensskriveren, Cancellieraad Stangebye, paa lille Ringsager, skal, efter Rygtet, have anlagt et Brud derpaa, og Prøve deraf være sendt til Frederiksværk i Sjælland, for at gjøre Forsøg dermed til Polering, hvortil den uden Tvivl vil være overmaade god. Der gives en uuttømmelig Mængde deraf, som forhen slet ikke har været bekjendt.

En

En meget grovkornig Sandsteen fandt jeg i den nordlige Deel af Toten og Hedemarken, som bestaaer af afrundede Stykker Qvarts, af en Størrelse fra Erters indtil en Rynthæves; disse Qvartskorn ere forenede med et meget fast Bindemiddel, der er ligesom Grønsteen eller Trapagtig. Det er denne Sandsteen eller Graa-vakke, som jeg har foreslaaet Udskillige at vælge til Qværnesteen, og dertil udsøge de Lag, hvori Qvartsstykkerne ere af en Røds til en Erts Størrelse. Uagtet al Modsigelse af Møllebrugere, som kun kjende Glimmerstifer med Granater, som de kalde Tye, til Qværnesteen, lod dog forbemældte Cancellieraad Stangebye, efter mit Raad, først hugge en liden Qværnesteen deraf ved Bonden Ole Narud paa Ringsager, der er den eneste Mand i denne Egn, som forstaaer nogenledes at bryde Steen. Omkostningerne ved denne Steens Forfærdigelse vare 6 Rdlr., og een af de erfarne Møllebrugere, som forhen havde nægtet Mueligheden af at bruge den som Qværnesteen, tilbød sig at kjøbe den for 25 Rdlr. Desuagtet finder jeg dog nogle Vanskeligheder ved at faae denne Steenart anvendt til Møllesteen; thi den bemældte Bonde paa Narud er, som sagt, den eneste i denne Egn, som forstaaer at bryde Steen, og de Steder, hvor den brydes, ere saa langt borte fra hans Gaard, at han ei kan besatte sig dermed, uden at forsømme sit eget Brug. En anden Vanskelighed derved er den forhen

den omtalte Maade at skjærpe Qværnestenene paa, som er den eneste Maade, man kjænder her i Landet; hvilken Stet ikke kan anvendes ved disse Qværnestene, da de deraf blive glatte og sløvere end før. At skjærpe Qværnestenene med indhugne Furer, som boiede Rader i een Cirkel, kjende de ikke her i Landet; men, kunde man faae disse Vanskeligheder hævede, saa troer jeg, efter det forhen Ommældte, at Landet kunde af denne Steenart faae bedre og varigere Qværnestene i Mængde, og Transporten vilde ei heller blive vanskelig, da Steenbrud derpaa kunde anlægges ved Mjosen.

---

I Overeensstemmelse med de approberede Reglementer for Fattigvæsenets provisoriske Indretning og Bestyrelse i Danmark, ere følgende end videre \*) udnævnte til at tiltræde Amts-Directionen for Fattigvæsenet paa efterfrevne Steder.

**For Aarhus Amt:**

Landvæsen's-Commissair Kjørulfs og Proprietair Schmidt, paa Østergaard.

**For Veile Amt:**

Proprietair v. Smithen, til Williamsborg, og Eiereri af Kølholt, Skjolith.

**For Aalborg Amt:**

Proprietair Severin Gleerup, paa Wang, og Krantz Svass, paa Randrup.

\*) See Collegial-Rædenden d. A. No. 43. Side 684.

**For Ribe Amt:**

Kammerraad og Landvæsens-Commissair Kampmann, til Sneumgaard, og Landvæsens-Commissair Spandet, i Ribe.

**For Svendborg Amt:**

Statsraad og Landsdommer Roefoed, til Klingsstrup og Weistrup, samt Ove Christen Sehestedt Juel, Stamherre til Ravnholt.

Fredagen den 4 November forelæste Justitsraad og Professor Bugge, i Videnskabernes Selskab i Kjøbenhavn, den første Deel af en Afhandling om de geographisk-astronomiske Opmaalinger over Norge, ved Major Rick, Krigs-Commissairerne Ditlef og Niels Wibe, samt Lieutenant Aubert, indeholdende en historisk Beretning om disse Opmaalinger, fra deres Begyndelse 1779 til deres Slutning 1800.

**Fovgivning.**

Under 8 Mai 1801 er, igjennem det danske Cancellie, udsærdiget et Reskript til Rector og Profesores ved Kjøbenhavns Universitet, af følgende Indhold. Da Hs. Majestæt, med Hensyn til de i Kjøbenhavns Universitets Consistorium forekommende Sagers Behandling og Afgjørelse, har anseet det gavnligt og nødvendigt, at bemældte Consistoriums Medlemmer vorde forsynede med

en saadan Instrux, som indeholder de i denne Henseende fornødne Bestemmelser: saa vil Allerhøiøstamme, i Anledning deraf, allernaadigst have anordnet og fastsat følgende.

§. 1.

Consistorium skal, som hidindtil, bestaae af Professores Ordinarii og dets Secretarius, imellem hvilke Universitetets Rector haver Forsædet, og sælgelig tilkommer, i de tagende Beslutninger, tvende Stemmer, naar Stemmerne ere lige.

§. 2.

Consistorium skal ei være berettiget til at tage nogen Beslutning betræffende Consistorialsager, med mindre Rector, Referendarius, Decani i alle Faculteter, een af Inspectores quæsturæ og Secretarius Consistorii der ere tilstede, da disse Professorers Nærværelse er nødvendig til at udgjøre Senatus academicus ved Kjøbenhavns Universitet. Skulde nogen af bemældte Professorer have lovligt Forsald, bør han formaae een af sine Colleger i Consistoriet, som ikke ex officio der bør være tilstede, til at møde i hans Sted, paa det at Consistorium ei, formedelsk hans Udeblivelse, skal vorde udsat.

§. 3.

Consistorium bør holdes i det mindste hver 3die Onsdag om Formiddagen Klokken 11 ſlet. Men, skulde  
een

een eller anden Sag af Vigtighed fordre hastig Afgjærelse, skal Rector være berettiget til at foranstalte et extraordinairt Consistorial-Møde. Til ethvert saavel ordinairt som extraordinairt Consistorial-Møde, lader Rector samtlige Consistoriales betimeligen tilfise ved Universitetets Famulus eller saa kaldte Pedel.

§. 4.

Som Rector er den, der bestyrer Consistorialsagernes ordentlige Gang, saa modtager og han alene de Sager, som tilstilles Consistorium.

§. 5.

Naar Rector haver modtaget en Sag, skal han tegne paa samme ikke alene det Numer, som viser Ordenen, hvorudi Sagen, i Relation til de andre Sager, i Consistoriet vil blive at foretage, men endog Dagen, paa hvilken Sagen til ham er indkommen.

§. 6.

Rector tilstiller, uden Ophold, Secretarius Consistorii de indkomne Sager, paa det denne kan faae dem fuldstændigen ekstraherede i Protokollen i den Orden, som de af Rector paategnede Numere tilkjendegive.

§. 7.

Skulde Rector ved een eller anden Sags Gjennemlæsning formene, at Nogens Erklæring eller Betænkning gjordes fornøden, førend Sagen i Protokollen ekstraheredes, haver han at anmode Vedkommende om

saar

saadan deres Erklæring eller Betænkning, hvilken derefter vedlægges Sagen, og tilligemed samme ekstraheres i Protokollen.

§. 8.

Naar Sagerne af Secretarius i Protokollen ere ekstraherede, sættes de af Rector i Circulation imellem samtlige Consistoriales, af hvilke ingen maa opholde et Circulaire længere hos sig end een Dag i det høieste; og haver enhver Consistorialis i saa Henseende altid at paategne det ham tilstillede Circulaire Dagen og Tiden, naar samme af ham er modtaget, og naar fra ham afgaaet. Med ethvert Circulaire skal, foruden Sagernes Documenter, og de om samme indhentedede Oplysninger, tillige følge en af Secretarius besørget Udskrift af den i Protokollen indførte fuldstændige Extract.

§. 9.

Naar Sagerne have afcirculareret, sendes de af Rector til Referendarius Consistorii, som derefter medtager dem til Referat i næste Consistorium.

§. 10.

I Consistorium foretages Sagerne i den Orden, som de dem af Rector givne Nummere udvise; og skal Referendarius først, førend der i en Sag voteres, foredrage Consistorium Sagen med alle dens Omstændigheder, og de af disse sig frembydende rationes dubitandi et decidendi; hvorefter han til Consistoriums nærmere Overveieelse  
frem-

fremlægger sin Kristelige forfattede Indstilling, hvorledes han formener, at Beslutningen, saavel quoad formalia som realia, kunde blive at affatte.

#### §. 11.

Naar denne Referendarens Indstilling er lagt ad acta, begynder den egentlige Votering neden fra, i den Orden, som de tilstedeværende Professorer (Referendarius med iberegnet) have Senium i Consistorium; og maa ingen falde den Voterende ind i Talen, medens han voterer; men enhver skal oppebie den Orden, i hvilken det tilkommer ham at afgive sin Mening.

#### §. 12.

Naar Voteringen er tilendebragt, affatter Rector, i Overensstemmelse med Stemmernes Flerhed, Beslutningen, som af ham dicteres til Protokollen; og paa ligger det, ved denne Leilighed, samtlige tilstedeværende Consistoriales, men især Referendarius, nsie at have Indseende med, at Beslutningen ikke alene affattes overensstemmende med Pluraliteten, men og at samme gives sin tilberlige Form. Det følger af sig selv, at de fra den tagne Beslutning afvigende Meninger bør, med de for samme anførte Grunde, tilføres Protokollen. Saa skulde og alle Tilstedeværende underskrive Protokollen, førend Consistorium haves.

#### §. 13.

Expeditionen besørger af Secretarius, som paras  
pheres

pherer samme; men den underskrives af Rector og Referendarius; dog saaledes at denne Sidste sætter sit Navn i Linien neden for Rectors Navn.

#### §. 14.

Sager af særdeles Vigtighed, og hvori Beslutningen kunde ansees at medføre nogen Betænkelse, expederes ikke, førend Patronens Mening og Samtykke er indhentet.

#### §. 15.

Paa det ikke alene den værende Rector, men især hans Eftermand i Embedet, altid kan have ved Haanden den nødvendige Underretning om Sagernes Gang, og deres endelige Afgjørelse, bør Rector være forsynet med en af Consistorium autoriseret Protokol, hvori han under særskilte Rubriker anfører: a) det enhver Sag givne Nummer; b) Sagens Hoved-Titel, eller hvad den angaaer; naar c) den til ham er indkommen, d) sendt til Vedkommendes Erklæring og kommen tilbage, e) tilstillet Secretariu, for at ekstraheres, f) sat i Circulation og deraf kommen tilbage, g) sendt Referendariu, h) foretaget i Consistorio, og endeligen naar i) expederet. Denne Protokol haver enhver fratrædende Rector at forevise Universitetets Patron, førend han overleverer samme til sin Eftermand.

#### §. 16.

Da Universitetets Patron ei bør være ubidende om,

om, hvad der, betræffende Consistorialsager, forhandles og afgjøres i Consistorium, saa haver Secretarius, inden 8 Dage efter ethvert Consistoriums Holdelse, at tilstille Patronen en Indberetning af Sagerne, hvilken Indberetning affattes i Form efter et Schema.

### Ledige Embeder.

Under det danske Cancellie: Alsferg og Faarup Sognekald i Aarhus Stift 280 Rdlr.; Sognekaldet i Nachkov og dets Annex Branderslef i Volland 510 Rd.

### Befordringer og Afgang.

Under det danske Cancellie: Den 4 Novbr. er Landsdommeren paa St. Croix i Vestindien, N. Hofsvæd, allernaadigst entlediget fra sit Embed med Pension.

Under Generalitetet: Den 28de October er Second-Lieutenant v. Louis, af det oplandske Dragon-Regiment, ansat à la suite ved Regimentet; Second-Lieutenant v. Arrøe udnævnt til virkelig Premier-Lieutenant; Second-Lieutenant à la suite Halsten v. Stud, og Cornetterne à la suite v. Reichmann og v. Hoel, til virkelige Second-Lieutenanter i bemældte Regiment. Den 4de Novbr., Capitainerne à la suite v. Lüttichau og v. Gersdorff, af det 1ste østre-jydske Landværn-Regiment, udnævnte til Compagnie-Chefer, og Major Greve

Greve v. Scheel til Bataljons-Commandeur i Regimentet; Capitain v. Orning, af det nordre-jydſke Landværn-Regiment, benaadet med Majors Character af Landværn, og Bataljons-Commandeuren i det ſøndre ſjælandſke Landværn-Regiment, Major v. Wichſelbt, efter Anſøgning, i Naade afſkediget fra Landværn.

Under Admiralitetet: Den 7 November er Indſeeren L. E. Thomsen, efter Anſøgning, afſkediget fra Søcadet-Corpsen. Den 10de er H. G. Sneedorff antegnet ſom Indſeeren ved bemældte Corps.

Under General-Postamtet: Den 4de Novbr. er Postmeſter Jeſpersen, i Schanderborg, i Naade entlediget, og Chriſtian Schandorff udnævnt til hans Eſtermand; Poſtfører P. N. Harboe entlediget i Naade og med Bartpenge, og J. Erichſen igjen beſtattet til Poſtfører ved Pakkepoſten imellem Kjøbenhavn og Col-ding; Fald- og Conſumtions-Caſſerer Wolters beſtattet at være tillige Poſtmeſter i Gladſtrand; Johan H. B. Daentzer beſtattet til Poſtmeſter i Svendborg; Voldmeſter H. Olsen udnævnt til Poſtmeſter paa Kongs-vinger.

---

Af denne Tidende udgives ugentligen eet Numer, der forſendes med de ridende Poſter til Norge, de danſke Provindſer og Hertugdømmene.